

A'
 TSÁSZÁRI és KIRÁLYI FELSÉG'
 E N G E D E L M É V E L.

50.

Költ Bétsben, Kárátsón-Havának (Décembernek)
 22-dik napján, 1795-dik Esztendőben.

Hadi Környülállások.

Gróf Wurmser' Tudósításai:

Gróf Nauendorf Generálisunkat el-nyom-
 ták a' Frantziák Déc. 7-dikéin *Zweybrü-*
*cken*ből és *Homburg*ból: de Gen. B. *Mé-*
száros más nap ismét ki-verte őket, mind
 a' két helyből: Előlvígyázóit mindazál-
 tal, tsak *Zweybrücken*en és *Homburg*on
 innen *Trippstadt*ba, *Landstuhl*ba, 's *Ramb-*
*stein*ba állította. *Trippstadt*ot ismét el-

F f f

foglalta az ellenség; valamint *Schoppot*; *Landstuhlt*; *Helmsteint* és *Honecket* is: — *Helmsteinből*, *Hotze* Generális verte el a' Frantziákat, 's fogott is közzülök 179t: a' több tányákat pedig Gen. *Mészáros* vette vissza; kinek vezérlése alatt, egy öfzességel el-fogott Batalionon kívül több Frantziákat is fogdostak el Vitézeink, és igen sokat le-fzabdaltak.

Hotze Generális Dec. 11-dikén is fogdostott el *Eldesheimnál* az előre nyomúlt ellenségből valami kétszázat. Ott Gen. pedig Dec. tizedikén *Schweigenheimnál* negyvent, és még többet le-öletett, melly alkalmatossággal az első Székely Regimentből Oberster *Graffen*; a' *Vurmser* Reg. jéből pedig Oberster *Klenau*; *Szabó* és *Borós* Kapitányok, 's Alhadnagy *Kisfaludy* Urak jelesen meg különböztették magokat *Olasz-Országból*. —

A' Ts. K. nagyobb Sereg-ofztálynak jobb-szárnya' szélenn állott volt *Ternyei* Generális, a' *Vukasovits* Oberster' *Hotvát* Batalionnyának két Kompaniáival, és *Antal FőHertzeg*' Reg. ből való másfél Kompaniával: midőnn az ellenség olly erővel támadta meg Népünket Növ. 23-dikán, hogy fél óra alatt, minden Sántzokat és Földvárakat el-foglalt. Külön-fzakasztatván a' *Ternyei* Generális' seregetskeje Korpus

sünknek több részétől, egy Klastromba von-
 ta magát, a' mellynek volt ugyan Udva-
 ra; de kapuja nem; 's a' mellyet három
 hegyekről lehetett ostromlani. Ezen Kla-
 strom, nagy részét fel-tartóztatta az ellen-
 ségnek, reggeli hat órától fogva delután-
 ni negyedfél óráig; melly idő alatt a' víz-
 zsa-felé nyomultt Korpus igen sokat segít-
 hetett magánn. Hogy a' Frantziák el nem
 akarták hagyni ezen Klastromot, mind ad-
 dig; míg magokéva nem tették: oka a'
 volt, mivel fogságjokba esvén a' *Li-
 kai* Regiment' Adjutánsa; *Bajacsick*
 nevű derék Vitézünk, öt Batalionra monda-
 ta, a' Klastrombéli Ts. Kir. Katonaságot;
 a' melly pedig már ekkor negyedfél Kom-
 pánia se' volt egészen. Minekutánna hi-
 telt fellyül múltó kárt tett volna maroknyi
 Népünk a' Frantziákban: ki-fogyott végre
 a' puskaporból, 's golyóbisból; és már
 igen távol is maradt a' Korpustól; a' Fran-
 tziák azonban fenyegetődzve kívánták tő-
 le, hogy adná meg magát. Illy szorongá-
 tó környülállások között szóval kapitulált;
 következő Feltételek alatt: 1.) Hogy
 a' nálla lévő *Frantzia* foglyokért; ő belő-
 le, ugyanannyin botsátódjanak vissza. (Vólt
 t. i. a' többek között, egy *Frantzia* Ober-
 ster is fogva nálla.) 2.) Hogy a' melly
 Kassa; mondér; (mondúr) és bagázsia
 vagon ő nálla: ahhoz ne nyúllyanak a'
 Frantziák. 3.) Hogy a' tserébenn el-bu-

tsáttatándókon kívül, a' kik még megmaradnak belőle: azok is el-botsáttassanak úgy, ha betsületjekre fogadják: hogy ők úgy tartják magokat mind addig, míg részünkről ugyan annyi foglyaik nem adódnak vissza a' Frantziáknak, mint a' Frantziák által el-fogattattak. 4.) Hogy egész Katonai tiszteességgel jöhessen ki a' Klafstromból.

Nagy - Britanniából. —

Látvann a' Ministerek, hogy nem csak a' vélek rendszerent ellenkező szakassza az Ország-gyűlésnek, buzog igen nagy tüzzel a' már tudva lévő két Billek (Törvényeknek való Feltételek) ellen; hanem a' Népnak nagyobb része is ellenzi azokat, mind egyebütt; mind különösen *Londonban* is: illy környülállásokban szükségesnek ítélték, egy részről ugyan a' *Westminsteri* Örizetet feles számú Lovassággal szaporítani, 's a' szomszéd Városokat is meg-rakni Katonasággal; de más részről a' Népi gyűlésekről szóló *Bill*nek, melly *Pitt Billjének*, 's *Romlás-Billjének* is el van nevezve, lágyítani némelly Tzikkeleyeit. *Fox* Ur, ki ezért a' *Bill*ért, *Pitt* Urat, keményen meg-támadta: lehetetlennek állította, hogy lágyítani is lehessen a' fenn-forgó *Billt*, úgymint a' mellynek természetét ő, az *Angliai* Konstitúcióval egygyátályában ellenkezőnek ítéli.

's szemekbe mondotta a' Ministériommal tartó Tagoknak, hogy ha jó-lelküségből nem; avagy csak okosságból, ályanak elmost ezen *Billre* nézve a' Ministerek mellől. Ő — *úgymond* — nem is hallgathatja, hogy annak Tzikkelyei rendre felvétetődjenek: a' minthogy nem is várta meg Nóv. 27-dikén, hogy felvétetődjenek; 's ki-mentek a' Táblától minden véle tartó más Tagjai is a' Gyülésnek, az egy *Sheridán*on kívül, ki azt mondotta, hogy Ő benn marad azért, hadd láthassa a' sorsát eleitől fogva végig ennek a' gyűlölséges *Bill*-nek. — Igen kemény Tzikkelye az a' *Bill*-nek, melly szerezént, ha valamely Gyülekezetből egy órával azután, minekutánna meg-tiltotta annak együtt-létét a' Tisztviselő: tizenkét Személyeknél még többen együtt maradnak, minden Törvényfolygáltatás nélkül úgy fognak büntetődni, mint Felső-g-bántók és Pártosok, az az halállal. Sokan kívánták, hogy gyengébb legyen a' büntetés: de a' Ministériom azt felelte; hogy nem lenne foganatja különben az egész *Bill*nek. — Jussa vagyon a' *Bill* szerezént a' *Sheriff*nek (Distriktusbéli Fő-Tisztviselőnek) meg-tiltani valamely Gyűlést, ha gyanúsna ítéli azt. A' ki, pártütői beszédeket ereszt ki szájann a' Népi-gyűlésekben: mindjárt azon helyéből tömlötzbe vivődik. A' ki, a' Ministériumot

alatonító vetélkedéscskenn, és letzkéken jelenik meg: ezer forintot fog fizetni büntetésül.

A' Nemzetnek, ezen *Billek* eránt való zsihongása, nagy oka annak, hogy a' *Jó-Reménység'-Fokának* el-foglalásáról tett Híradás se' akadályoztathatta meg a' Papiros-pénzek' betsének alább szállását.

A' *Jó-Reménység' Fokánál* nyertt *Hollandus* ágyúk' száma, négyszázharmintra megy.

Frantzia-Országból. —

Brüsszelből Növ. 29-dikén: — „Felles számú gyalog és lovas *Frantzia* Katona-Osztályok takarodnak ezen *Városonn* által, mellyek mind a' *Rajnai* Sereghez sietnek. — Sok öltő-ruhák, hofszú-nadrágok, és tsizmak készitődnek itt a' *Frantzia* Katonaság' számára. — Nagy híre van, hogy a' *Belgyiomi* és *Lüttichi* Várakból, mind el-költöznek a' *Frantzia* Katonák, és helyettek, Vár-Örzökké lesznek húsz ezer Volontérok, a' kik *Belgyiomban* és *Lüttichben* fognak szedődni.“

Kolónia (Cölln) Varosából Déc. 3-dik napján: — „A' *Nahe, Mosella, Mózsa,* és *Rajna* foiyó-vizek között fekvő, 's most a' *Frantziák* által el-foglaltatva lévő *Tartományokbéli* Elöljárókra kemény parantsolatot küldött *Zsurdán* *Frantzia* Vezér, hogy a' kórmányozások alatt lévő

Városokból 's Helységekben szállíttassanak minden fegyvert *Düsseldorf*-ba. Ezen parantsolathoz, olly értelmű fenyegetést ragasztott; hogy a' melly Lakosok nem alkalmaztatják magokat e' parantsolathoz: úgy fognak tartatni mint Haza' ellenségi, és rendkívülvaló adó-fizetésre büntetődnek; a' melly Lakosok, ezen parantsolat után is fel-fegyverkezve fognak találtatni; pártütés' vétkébe ejtik az által magokat; a' kik pedig erőszakosan mérészelnek ki-kelni a' *Frantzia* Közönséges-Társaság' Katonái ellen; úgy büntetődnek mint gyilkosok.

Pisgrü Generálisnak a' Vezérségből lett ki-tévődését úgy hirdette vala a' Hír egész *Párisban* mint valóságot; de ezen Hírnek ellene mondott a' Hadi-dolgokra ügyelő Minister *Aubert Dubayet*, *Thionvillei Merlin*hez intézett, és már nyomtatás által is közönségessé tevődött Levelében.

A' Belső-dolgokra-ügyelő Ministernek *Benezechnek* a' Közönségestársaság-osztályok' Kormányozóihoz botsátott Írásából a' mi még hátra maradt, így következik:

4.) Mitsodás állapotban vagynak a' tömlötzők, és más akármilyen névvel nevezendő fogházak, és mennyire megy az azokba zárt Személyeknek száma? 5.) Az Ispotályoknak, és a' Közönséges-segedelem nélkül szükölködők' menedék-he

lyeiknek számáról és fekvéséről, 's mitsoda változtatást és jobbítást kellene 's lehetne tenni rajtok? 6.) Az utak, hidak, tsatornák, Soffzék' (tsináltt-utak') állapotjáról, szükséges e' valamit igazítani rajtok, 's mitsoda újjításokat kívánna e' részben a' köz-hafzon. 7.) A' föld alatt lévő Bányákról, 's azoknak terméseiről, és az eszközoökről, mellyek által nagyobb hafznot lehetne venni azokból. 8.) A' földmiveléshez tartozó minden tárgyakról, a' motsároknak ki-száraztásáról, 's újj szántó-földek' formálásáról; a' Közönséges-Társaság' kerületén belől való hajókázásról; a' kereskedésről; a' szorgalmatosságról; a' Fabrikákról és Műhelyekről, és közönségesen minden eszközoökről, mellyek által termékenyebbé lehet tenni a' ti földeteket, 's nagyobb hafzonra lehet fordítani a' Lakosoknak munkásságjokat. 9.) Vegyétek laistromba a' ti Ofztályotokbéli Lakosok' számát, nem különben az abban termő állatoknak különbkülönbféle nemeit és sokságát is: 's mennyi föld vólt bé-vetve ebben az esztendőben? mennyi gabona, gyümölts, hüvelykes-vetemény, bor, kender 's a' t. termett? azt is jegyezzétek fel nagy szorgalmatossággal. 10.) El ne felejtsetek tudósítani engemet mindenek felett, a' közönséges tanításra nézve tett Intézetekről, és mi által lehetne még azokat tökéletesebbíteni a' ti ítéletetek sze-

rént? 11.) Egéssz igyekezettel rajta legyenek, hogy végre-hajthassátok azt a Törvényt, mellynek ereje szerént a' 3-dik (*Frantzia*) esztendőbéli adónak felét, természetből tartoznak a' Lakosok bé-fizetni a' Közönséges-Társaság' Tárházaiba. — Ezekből, tökéletesen láthatjátok Polgárok! az én gondolatimat 's szándékimat. Óhajtom, hogy szíves nyilatkoztatásaim, ti nállatok is nyílt szívekre talállyanak. Óhajtom, hogy törekedéseinket kövesse a' legédesebb jutalom, t. i. a' köz-boldogság.

Benzech Ministerről, és négy Kollégáiról, tudást érdemlő Jegyzéseket kaptunk, de a' mellyeket, csak a' jövő postánn közölhetünk, némelly Végzéseivel együtt a' Nemz. Gyűlésnek, mellyek, a' pénznek mennél foganatosabb móddal való bővítését illetik.

Erdély - Ország.

Szebenből Déc. 9-dik napján: — „A' Török Udvarhoz rendelt Követje a' *Nagy-Britanniai* Udvarnak *Liston* Úr, ma indul innen tovább *London* felé, minekutánna egynehány napokat töltött volna itten, leg-nagyobb részént a' vólt Gubernátor *B. Bruckenthal* Ő Excellentiájával. Igen nyomos okokra nézve hívódott el *Konstántzinápolyból* egy ideig *Londonba*, melly idő alatt a' Helytartója fogja vinni *Konstántzinápolybann* az *Anglus* Követtségi kötelességet. “

„A' pestis miatt fel-állítódott Kommisszió, ma küldötte utolsó Tudósítássát a' Fő-Kormányfűkhez, jelentvén: hogy már semmi szükség reá nintsen; minthogy a' pestisnek leg-kissebb jelét se' lehet többé tapasztalni. A' szomszéd Tartományokból jövőkre nézve a' Kontumácz' (vagy a' gyanúságban lévő pestistől való tisztulás') ideje is, három hetre szállítódott le. Nem vitt sírba hűsz Személyeknél többet a' pestis Erdélyben. Tizenhármann t. i. a' Temesi passzsnál (szoross járásnál) hóltak meg Brassónál; heten pedig, Rothbach nevű Bartzasági falunál: de valóbann a' melly rendelések tevődtek nállunk e' részben meg is érdemlik a' követést. (*Ezeket más alkalmatossággal fogjuk közleni.*)

Nagy - Enyedről Déc. 10-dikén; —

„Az Erdélyi Reformátusok' Püspökje T. T. *Keresztes* Máté Úr, egész meg-elégedéssel folytatott hivatalát nem igen hosszasan viheté: mert a' múltt Pánteken estve véletlen gutta-ütésben meghala, feles nevetlen árvákat hagyván maga után.“

Béts.

Ö Felsége, személy szerént jelen vólt tegnap az ide való Városi Tanáts-házban.

A' melly rész, Felséges Urunk' Birto-kába jut *Lengyel*-Országból: fog függeni a' Törvényes dolgokbann, az Igazságra ügyelő leg-főbb Széktől, melly *Bétsben*

tartja a maga Üléseit; a Kamarát illető dolgokban pedig a Betsi Direktóriumtól.

E' folyó Hónapnak 19-dik napján, igen ditséretessen nyerték itt el három Ifjú Orvosok a' Doktori Diplomát: azok között *Veszprém* Vármegyéből *Pápáról* való Nem. *Zsoldos* János Ur: ki is *Jénábann* kezdvénn Orvosi Tudományához: olly kedvességet nyert az oda való Tudósok előtt, hogy a' *Prófessor Batsch* Ur' Elölülése alatt fel-állott Természet-Visgálótársaságnak Tagjává választódott; és itt is *Betsbenn* a' Nagy Ispotálybann már jó darab időtől fogva gyakorolja Orvosi Tudományát.

* * * * *

Tudósítások.

A' múltt postánn küldött Képről, írunk vala már előre is annyit, hogy az: *Nunkovits'* Monumentuma, és hogy azt, a' költségünkön ki-adott Magyar Grammatika' eleibe is tettük. Hogy ezen képről bővebb esméretjek lehessen Magyarjaink közzül Azoknak is, kiknek talán még eddig meg nem fordúlt kezekbenn a' Magyar Grammatika: jónak itéltük az említett Grammatikához készített Bézvetésünknek egy Tzikkelyét; nem különbenn, a' Grammatika' képes levelére a' kép alá nyomtatott Vers-sort, 's az azt követő Előadást és két Leveleket is itt közönségesekké tenni.

*A' Bé-Vezetésnek ide tartozó Tzike-
kelye ez:*

— „szives törekedésünknek gyümöltse, az itt jelenlévő Magyar Grammatika is. Feltettünk tudniillik igyekezetünknek mindjárt kezdetében hűz aranyat serkentő jutalomúl egy jó Magyar Grammatikának írására. Néhai Mélt. *Nunkovits György Szerbi Püspök* és *Pétsi Nagy-Prépost*, értvénn. illy közjóra tzélozó szándékunkat azonnal eltökéllette magában, hogy harmincz arannyal nevellye ajánlásunkat. — Miket nem tett volna még ez a' nagy lélekkel bírt Hazafi, ha a' halál véget nem vetett volna kedves Hazája boldogítására szentelt életének, látni lehet a' Titulus után való levelen, a' mellynek felső részére nyomtatott képen a' Magyar Haza (Hungaria) kesereg nemes lelkű Fiának koporsója felett, 's a' melly kép által el-felejthetetlen *Nunkovits*unkhoz viseltető tiszteletünket 's szzeretetünket, örökké fenn-maradándóvá óhajtjuk tenni, ki egyedül példás érdemeiről vólt előttünk esméretes. “

A' Kép alatt lévő Vers-sor; Előadás; és két Levelek, így következnek:

„A' Haza az, a' ki kárát nem felejt.
Bertits.

„A' Halál meg-fofztá Hazánkat Méltóságos *Nunkovits György Szerbi Püspök*,

Pétsi Nagy Prépost's a' t. nemes lelkü Fiától 1790-dik eszt. Növ. 20-dik napján, ki míg élt, a' Haza' javára intézett áldozatokban kereste fő gyönyörüségét, minéműek: az a' negyven arany, mellyet Fő Tifzt. *Zsivits* Kánonok és Pesti Professot Úr' Dogmátikájának ki-nyomtatására adott; az a' summa, mellyet olly véggel küldött *Budára*, hogy *Rákótziról* írott Munkája *Kolinovitsnak* Világ' eleibe botsáttathassék; az a' húsz arany, mellyet úti-költségül ajándékozott egy Tudósnak. — Tanúja mind ezeknek néhai nagy reménységű Poétánk Tifzt. *Bertits*. Tanúi még többeknek *Görög* és *Kerekes* Társak, kikhez az itt következő két Levelet, önön indításából útasította örök emlékeztű *Nunkovitsunk*.

„*Pétsett* Déc. 10-dik napján 1789-dik esztendőben. — „Meg-gondolván egy jól el-kézültt *Magyar Grammatikának* felet-tébb hasznos, sőt Nyelvünk' ékességének elő-mozdítására el-kerülhetetlenül szükséges vóltát; el-tökéllettem azöntúl magamban, hogy részemről 30 arannyal pótollyam azt a' jutalom-pénzt, mellyel az Urak serkentik Hazánk Tudóssait, egy jó *Magyar Grammatikának* írására. A' harmintz aranynak által-adása eránt, már tettem is rendeléseket. — Tselekedetem bár mi dicséretes is, vallyon nem adósság e', mellyel tartozom Hazámnak? Nem kötele-

ség e', mellyre kötelez mind a' levegő, mellyet szívok; mind az az édes első szó, mellyet magyarul ejtettem? És mi az ilyenekből, egy ritka ditsősséget üzzünk? Távol legyen: Kapjanak illy tömjéne, a' kik füsttel élnek. Én, velősebb eledelhez szoktattam ínyemet. — Én, akár a' nevelést, akár az Ország' Históriáját és Törvényét hasznosan tanító Könyveknek, akár pedig az olyanoknak, mellyek Nyelvünk' és Erkölsünk' tökéletesebbítésére szolgálhatnak; mind ízerzésére, mind kiadására, Istentől 's Hazámtól vett értékemnek egy jó részét örömmel oda ajánlom. Tsak tudjam, hol, kit, 's miképpen kellésék segítenem; minden tehetségemhez képest készségemet tapasztalni fogja; és mondhatom eddig se' rajtam múlt el. "

Budán Július' 14-dik napján 1790-dik éfztendőben. — „A' Magyar Tudós Társaságnak fel-állítását, részemről, látja Isten, ha ki-tellenek tőlem, ezerekkel segíteném. 150 aranyat ugyan tsak reá ízantam. Ennekfelette, míg élek, éfztendőként is tőlem ki-telhetőképpen segíteni e' nemes Társaságot, hazafiúl kötelességemnek tartom! — A' mi illeti, a' Magyar nyelvünk' ékesítésén fáradozott Tudósok' Emlékeztető-Képet, a' Mettző által kívántt 50 aranyat éppen nem sőkallom. A' jó Nevelésről készítettendő-Könyvre is hu-

W. Schwaninger del.

Cl. Rohl sc. Viennae.

szönnegy aranyat teszek fel. Nem különben a' *Gyöngyösi Munkáinak* kiadására segítségül 16 aranyat fogok küldeni. — Többnyire, kedves Barátim! kérek ismét, a' ditséretben kemélyetek-meg természetzi szemérmességemet. — Szeretem a' jót, a' szépet is; de tselekedni inkább, mint hallani. “

Erdélyben, Kolosvárott, ilyen című Magyar Könyv szabadult ki a' Sajtó alól: Az emberi értelemnek természetzi Históriaja; vagy olyan Filozofiai vizsgálás, a' melly, az emberi elmék' tulajdonságainak különbségeket, és azoknak, a' tapasztaláson fundált okait elő-adja. Írta volt Flögel Károly Friderik Német nyelven; most pedig Magyar nyelvre fordította, 's szükséges jegyzésekkel és magyarázatokkal, a' Filozofiai elmélkedésekben, 's egyéb Tudományokban gyakorolatanabb Magyar Olvasók' kedvéért világosította, Tsernátoni W. Sámuel, a' M Váásrhelyi Ref. Koll. Philos. és Mathes. tanító Professor. Kolosvárott Nyomt. a' Ref. Koll. betűivel 1795. ész. Ezen munkában szorgalmatos és fundamentomos vizsgálódások által, fel-kerestének az emberi értelemnek szetző okai, hogy t. i. vagy különösen, vagy más Társ-okokkal együtt (mellyeket többnyire egyben kell kötni) mik lögyének azok, a' mik, az emberi értelmet vagy egész-szen formállják, vagy leg-alább a' magok részéről nagy segítséget adnak, annak ki-formáltatására és gazdagíttatására; a' melly okok és kűfők, főképpén kilentz számra mennek, a honnan az egész munka kilentz Szakaszokra osztatik u. m. I. Az emberi értelemnek kűtfejeiről vagy okairól közönségesen. II. Különösen. A' 'Sénitől (genie) vagy az embernek maga belső hajlandósága szerént való dolgokban; különös mély bé-látású elméje' tulajdonságáról. III. A' kűlmáról, vagy a' Tartománynak fekvéséről. IV. Az ember' életének különböző idejéről (aetas). V. Az emberi testről. VI. A' nyelvről, vagy nemzeti beszédéről. VII. Az életbéli szükségtről. VIII. Valamelly Ország' belső-állapottyáról, 's igazgatása' formájáról. IX. A' neveltetésről. Ezen fövebb, kilentz Szakaszok

ban elő-számlált kútfők, és szerző okok, mennyit szolgállyanak az emberi értelem' formáltatására, magából tsalhatatlanul meg-tettzik; ki nem maradnak ebből azon akadékok is, mellyek az értelmet a' magok munkásságokban gátolják, vagy a' Tudományok' és tisztességes mesterségek' hanyatlásokat okozzák. Mind közönségesen véve a' Tudományok' História-jának, mind pedig a' Filozófiának vagy Világi böltsességnek, 's más tisztességes mesterségek' Históriajok-nak, a' javából és szépiből, rövideden sok vagyon bé foglaltatva; nem különben a' Természeti Históriaból is hasznos világosítások vagynak; a' tündöklő hirt és ditsőséget érdemlett Fő-emberekkel, nagy Tudósokkal, és új dolgokat fel-talált nemes lelkekkel egyetemben. Az Író, a' természet Visgálóknak módjokat akarta e' Könyvben szorossan meg-tartani, hogy t. i. az embert, magát szemlélye, vagy más hiteles bizonyosság-tevők által (millyenek más Históriaik mellett az egész föld golyóbissát szemesen körül járt, régibb és újabb nagy Utazóknak hiteles Tudósításaik) szemléltesse, és ezeken a' fundamentomokon, a' józan Filozófiai elmélkedések' lámpássát mindenkor kezében tartván, kívánta fel-építeni az emberi értelem' természeti Históriaját. Maga a' Göttingai híres Filozofus, rendszerént való közönséges Tanító és Udvari Tanító Feder Úr is, a' magától készítettett illyen tízmű Német munkájának: Az emberi akaratról való Visgálódások. II-dik Darabja' Előljáró - Beszédében meg-vallya, hogy ezen, Flögel' emberi értelemnek Históriaja, szükséges tanúságokkal igen bővölködő. A' Magyar Fordító, a' Könyv' lapjainak allyain minémű jegyzéseket, és úgy kívánván a' dolog, bővebb magyarázatokat tett, mind a' Filozófia', vagy Világi böltsesség' különböző részeiből és Históriajából, mind pedig a' Tudományok' közönséges Históriajából (e' historia litteraria); úgy a' polgári, sőt a' dolognak értelme meg-kívánván, a' Természeti Históriaból is, azt az Olvasó, magából a' fordított Könyvből által-láthattya; a' melly magyarázatok ingyen sem a' Fő Tudósokért, hanem a' jó ízlésű, és az olvasást ugyan szerető, de még az e' féle fellyebb emelkedett gondolatokkal tellyes tárgyokban gyakorlatlanabb Olvasók' kedvéért tételtettek. Ezen Könyvnek az ára 1 Rforint, és találhatik a' Fordítónál Maros-Vásárhelyen.